

Co-funded by
the European Union

2023

ИЗВЕШТАЈ ЗА НАЈДОБРИ ПРАКТИКИ ЗА ПРОЕКТОТ GLOW: АЈДЕ ДА ИЗЛЕЗЕМЕ НАДВОР СЕГА: БИДИ, УЧИ, РАСТИ НА ОТВОРЕНО – GROWLEARNOUT (GLOW)

КООРДИНИРАНО ОД,

ЦЕНТАР ЗА ИСТРАЖУВАЊЕ И ОБРАЗОВАНИЕ СИНТЕЗИС

ПРИДОНЕСИ НА,

СИТЕ ПАРТНЕРИ НА КОНЗОРЦИУМОТ

FREDERICK UNIVERSITY

SYNTHESIS
CENTER FOR RESEARCH AND EDUCATION

Caspae

STROM ZIVOTA

ДЕТАЛИ ЗА КНИГАТА

АВТОРСКИ ПРАВА © 2023 ОД ПРОЕКТОТ GLOW

УРЕДЕНО ОД СТЕФАНИЈА САВВА

АВТОРИ

СТЕФАНИЈА САВА (ОРГ) КАЛИОПИ ПАРИДИ ЈОЗЕФ КАХАН ЈАН НЕМЦОК ХАЈДИ АГВИН
ЛОЧЕН КАМИЛА ТЕЈГЕН АНЕТА ВАСИЛЕВА АНДРИЈАНА ЗАФИРОВСКА НИКОЛА
НЕШКОСКИ МАРИЈА ГЕОРГИУ ХРИСАНТИ КАЏИ ТРИНЕ АНДРЕАСЕН СОРЕН ЕМИЛ
МАРКЕРАНД НИКОЛЕТА КРИСТОДУЛОУТЕ ИРЕНЕ ПОНЕЛА

ДИЗАЈН

СТЕФАНИЈА САВВА, ИЗABEL ДУКЕ И НИКОЛЕТА ХРИСТОДУЛУ

АВТОРСКИ ПРАВА

СИТЕ ПРАВА СЕ ЗАДРЖАНИ. НИТУ ЕДЕН ДЕЛ ОД ОВАА КНИГА НЕ СМЕЕ ДА СЕ РЕПРОДУЦИРА. СКЛАДИРА
ВО СИСТЕМ ЗА ПРОНОАЌАЊЕ ИЛИ ДА СЕ ПРЕНЕСУВА ВО КАКВА БИЛО ФОРМА ИЛИ НА КОЈ БИЛО НАЧИН,
ЕЛЕКТРОНСКИ, МЕХАНИЧКИ, ФОТОКОПИРАЧКИ, СНИМАЊЕ ИЛИ НА ДРУГ НАЧИН, БЕЗ ПРЕТХОДНА
ПИСМЕНА ДОЗВОЛА ОД СОПСТВЕНИКОТ НА АВТОРСКИТЕ ПРАВА.

ПОТВРДА ЗА ФИНАНСИРАЊЕ

ОВАА РАБОТА БЕШЕ ОВОЗМОЖЕНА ПРЕКУ ВЕЛИКОДУШНАТА ПОДДРШКА И ФИНАНСИРАЊЕ ОБЕЗБЕДЕНИ
ОД ПРОГРАМАТА ЗА ФИНАНСИРАЊЕ ЕРАЗМУС+ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА.

ИЗВЕШТАЈ ЗА НАЈДОБРИ ПРАКТИКИ НА ПРОЕКТОТ GLOW

ИЗЛЕЗЕН ИЗВЕШТАЈ (РЕЗУЛТАТ – R3)

КООРДИНИРАНО ОД:

ЦЕНТАР ЗА ИСТРАЖУВАЊЕ И ОБРАЗОВАНИЕ СИНТЕЗИС, КИПАР

ПРИДОНЕСИ ОД:

ДАНСКИ ПРИСТАП НА ПРИРОДАТА (ДНК), ДАНСКА УНИВЕРЗИТЕТ ФРЕДЕРИК, КИПАР
ЕСО LOGIC, СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА CASPAE, ПОРТУГАЛИЈА ДРВО НА ЖИВОТОТ,
СЛОВАЧКА SÖLVSTUFFEN VARNEHAGE, НОРВЕШКА

ПЕЧАТЕНИ ВО ЕУ

КАКО МОЖАМ ДА ГО КОРИСТАМ ОВОЈ ДОКУМЕНТ?

Овој документ е структуриран како извештај за репер за најдобри практики за образование заснован на отворено, кое го става во преден план извонредното учење и истражување водено од природата и се фокусира на пристапот на целото дете и промовирање на социјалната вклученост.

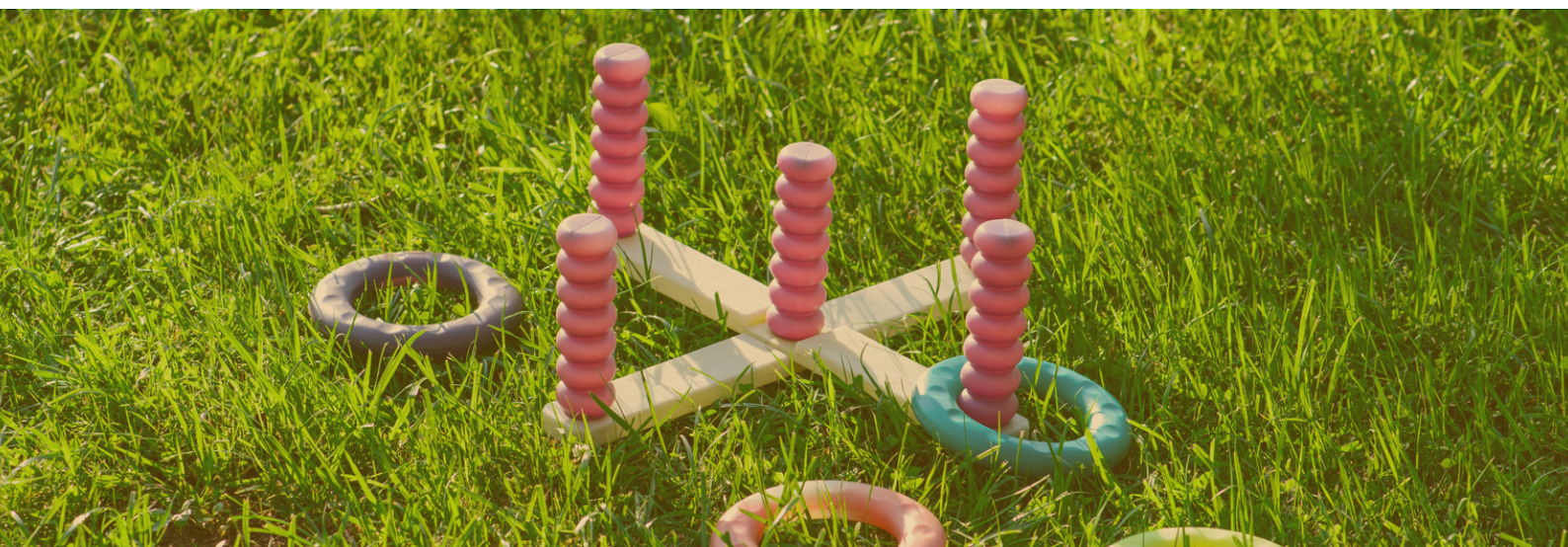
Целта на овој проект е да ги мапира тековните најдобри практики за интеграција на формалното, неформалното и неформалното учење во пилот-партнерите на GLOW и другите земји на ЕУ преку споредување на податоците за перформансите добиени преку критичка проценка заснована на докази на национално, регионално и локални иницијативи. Со користење на споредување на најдобрите практики можно е да се проценат овие активности и да се одредат кои карактеристики се индикативни за најдобрите практики.

Со цел да се подобрат административните процедури и да се информираат наставните модели во различните институции за формално и неформално учење, споредувањето е од клучно значење во областа на образованието. Ова може да се постигне со разгледување на процедурите и моделите на другите институции и менување на нивните методи и стратегии.

Клучно е да се нагласи дека тврдењата изнесени во овој извештај се сугестивни и треба редовно да се разгледуваат во светло на еволуциите во образованието на отворено низ Европа и пошироко.

Оваа изјава има за цел да им помогне на:

- засегнати страни кои бараат информации за знаењата и вештините кои генерално се очекува дека ученикот ќе ги добие преку вклучување во образованието на отворено и шумската педагогија;
- вклучени во дизајнирање, испорака и преглед на проекти, активности или инструкции за образование базирано на отворено кое го става во преден план извонредното учење и истражување водено од природата и се фокусира на пристапот на цело дете. Контраиндикаторните изјави за најдобри практики се смета дека се најнеефективниот вид споредување (Jetmarová, 2011). Акцентот е ставен на „акција“ - односно користење на податоците за споредба за преземање некаков вид акција и утврдување на причините за супериорните перформанси на другите организации (Mann et al., 2010). За целта на организациско подобрување, овој тековен, методичен процес помага да се проценат работните навики на компаниите кои се признаени како најдобри практики. Тој не е наменет да биде ригиден метод за предавање, учење или оценување; туку тоа е постапка за поставување на темелите за иновативни откритија.

КОЈ ТРЕБА ДА ГО КОРИСТИ ОВОЈ ИЗВЕШТАЈ ЗА НАЈДОБРИ ПРАКТИКИ?

Примарната целна група за овој извештај вклучува едукатори, особено во раното детско образование, основното образование, но и помошниот наставен кадар, истражувачите во образованието, практичари и креаторите на политики, кои работат на промовирање на образованието на отворено. Широк опсег на засегнати страни, како што се социјалните претпријатија и непрофитните организации, исто така може да ја искористат книгата за да ги истражат најдобрите практики за имплементација на образование базирано на отворено и учење за природата, особено фокусирајќи се на социјалната вклученост. Јавните организации, исто така, може да го користат за да научат и да ги поддржат иницијативите за социјална инклузија и одржлив развој кои се успешни во своите области.

Овој извештај има за цел да им помогне на оние кои се: засегнати страни кои бараат информации за знаењата и вештините кои генерално се очекуваат дека ученикот се очекува да ги стекне преку вклучување во образованието на отворено и шумската педагогија; практичаривклучениводизајнирање, испорака и преглед на проекти, активности или инструкции за образование базирано на отворено, кое е на преден план за извонредно учење и истражување водено од природата, фокусирајќи се на пристап на цело дете.

Реперните изјави за најдобри практики се смета дека се најефективниот вид на бенчмаркинг (Jetmarová, 2011). Акцентот е ставен на „Акција“ - односно, користење на податоците за споредба за преземање некаков вид на акција и утврдување на причините за супериорните перформанси на другите организации (Mann et al., 2010).

За целта на организациско подобрување, овој тековен, методичен процес помага да се проценат работните навики на компаниите кои се признати како најдобри практики. Тој не е наменет да биде ригиден метод за предавање, учење или оценување; туку, тоа е постапка за поставување на темелите за иновативни откритија.

A photograph of children on a colorful mat with star patterns. One child in a bright green shirt is in the foreground, leaning forward. Another child is visible in the background. The mat has stars in yellow, blue, and pink on a green background.

ЧЕКОР 1

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ
ЗА ИЗВЕШТАЈОТ ЗА
РЕПЕР ЗА НАЈДОБРИ
ПРАКТИКИ

ЧЕКОР 1

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ ЗА ИЗВЕШТАЈОТ ЗА РЕПЕР ЗА НАЈДОБРИ ПРАКТИКИ

Овој извештај за репер за најдобри практики е дел од проектот Erasmus+, насловен како: „Ајде да излеземе надвор: биди, учи, расти на отворено – GLOW“. Тој се однесува на проекти и иницијативи со кои се усвојува едукација на отворено и шумска педагогија, на национално, регионално и локално ниво, особено за социјална инклузија на децата од ранливите групи, низ пилот-партнерските земји (Данска, Норвешка, Кипар, Словачка, Португалија, Република Северна Македонија) и пошироко.

Продуциран е од Центарот за истражување и образование СИНТЕЗИС со придонес на сите партнери во Конзорциумот (Дански пристап на природата (Данска); Универзитет Фредерик Кипар и Το Σχολείο του Δάσους (Кипар); Еко-логика (Република Северна Македонија); CASPAE (Португалија), Strom života (Словачка) и Sølvestuffen barnehage (Норвешка), кои имаат релевантна експертиза во предметната материја.

Најдобрите практики се карактеризираат со „да се биде иновативен, да се развиваат креативни решенија; покажување позитивно влијание врз нивото на имплементација на правата на мигрантите; има одржлив ефект, особено со вклучување на самите мигранти; и имајќи потенцијал за репликација“ (ИОМ 2004).

Табелата 1 ги прикажува усвоените четири фази на оценување - планирање, собирање податоци, анализа и адаптација.

Фази	Чекори
Планирање	<ul style="list-style-type: none"> · дефинирање на предметот на оценување, дефинирање на длабочината на оценување, дефинирање цели
Собирање на податоци	<ul style="list-style-type: none"> · внатрешно собирање податоци, надворешно собирање податоци, наоѓање партнер за оценување, контакт-партнер за да се обезбеди нивна согласност и соработка, собирање детални податоци од партнерот за оценување, збирни податоци за партнерот од други извори
Анализа	<ul style="list-style-type: none"> · конвертирање податоци во информации, сортирање, организирање и следење на информациите и податоците, отстранување на неправилни фактори (доколку ги има), разлика во перформансите на откривање со докажани најдобри практики, дискреција на причините за резултатите, идентификација на процеси кои можат да се подобрат, формулација на нови цели, идентификација на планови за промени
Адаптација	<ul style="list-style-type: none"> · креирање план, имплементација на најдобри практики, поврзување на новиот план со тековниот план

Табела 1. Фази и чекори на оценување

Извор: (Jetmarová, 2011)

Надоврзувајќи се на искуството од учеството во проектот Horizon NEW ABC и проектот финансиран од AMIF PandPAS, меѓу другите проекти и работа од меѓународни организации, SYNTHESIS како водечки партнер за составување на извештајот за најдобри практики, им претстави на партнерите на GLOW дефиниција за методологии за избор на најдобри практики и формулираше нови критериуми за дефинирање на најдобрите практики (Додаток 1). Идентификуваниот сет критериуми кои ги означуваат најдобрите практики, вклучуваат:

а. Додадена вредност: Најдобрите практики треба да обезбедат додадена вредност во локален, регионален и национален контекст и треба да обезбедат подобрување на постојните услови и надминување на предизвиците за интеграција.

б. Косоздавање: Најдобрите практики треба да се кодизајнираат, заеднички да се развијат и заеднички да се имплементираат со цел да се поддржи заедничката припадност, чувство на агенција, овластување и сопственост на одлуките и акциите.

в. Сеопфатност: најдобрите практики треба да бидат сеопфатни; тие треба да придонесат дека потребите искажани од засегнатите страни се идентификувани и исполнети, дека расположливите ресурси се користат соодветно, дека засегнатите страни се активно вклучени во кодизајнот и спроведувањето на пилотите програми.

г. Ефективност и изводливост: Најдобрите практики треба да бидат најефективниот начин за надминување одреден предизвик и се усвоени за да имаат позитивно влијание врз поединците и заедниците.

д. Прашања за социјална инклузија и различност: описот на практиката мора да покаже како се решаваат прашањата за социјалната вклученост и различноста и како сите актери вклучени во процесот (партнери и засегнати страни) можеа да го подобрат својот живот.

ѓ. Техничка изводливост: Најдобрите практики треба да бидат лесни за учење и имплементација.

е. Приспособливост и прилагодливост: Најдобрите практики треба да имаат потенцијал за репликација и затоа треба да бидат прилагодливи и приспособливи на слични цели во различни услови и ситуации.

ж. Ниво на докази: докази за влијание од повеќе поставувања, неколку евалуации, метаанализа, експертски преглед, анализа на економичност, критериуми за добра практика. Научените лекции се интегрирани.

Слика 1 Критериуми за дефинирање на најдобрите практики

ЧЕКОР 2

ПРОЦЕС ЗА
ОДРЕДУВАЊЕ НА
НАЈДОБРИТЕ ПРАКТИКИ

ЧЕКОР 2

ПРОЦЕС ЗА ОДРЕДУВАЊЕ НА НАЈДОБРИТЕ ПРАКТИКИ

Различни активности на отворено се вклучени во учењето на отворено. Опсегот на можности за учење на отворено вклучува сè, од едноставни активности во училишниот двор до целодневни активности на отворено, или од вклучување во читање книги до одење на експедиција итн. Искуствата за учење на отворено на децата и младите ги олеснуваат практичари од целиот свет. На почетокот на проектот GLOW, партнерите бараа и споделија привлечни примери на наставни стратегии кои го поддржуваат учењето на отворено што личат на природните поставки во нивните народи. Избраните примери се наведени во Додаток 2.

Во Резултат 3 во проектот GLOW, секој партнер идентификуваше 2-3 најдобри практики, кои произлегуваат од пилотираните активности за GLOW во нивните земји. Вкупно 7 активности за учење на отворено се пријавени како конкретни примери на најдобри практики и се наведени во Додаток 3. Овие активности беа предложени од страна на партнерите како соодветни и релевантни во однос на идентификуваниот сет критериуми што ги означуваат најдобрите практики. Главната цел беше да се соберат практики и стратегии и институционално водени и од долу нагоре, поврзани со избраните активности, на начин што тие би можеле да се применат во даден контекст, да се приспособат и да служат за целите на образованието на отворено.

Овој извештај за најдобри практики вклучува:

- Воведни термини
- Дефинирање принципи
- Природата и обемот на образованието на отворено
- Знаење, разбирање и вештини
- Настава, учење и размислување
- Додатоци: најдобри практики идентификувани меѓу партнерите

Во нашиот пристап ја баравме заедничката нишка помеѓу примерите на добри практики, кои беа конзистентни во сите активности и пристапи. Тие ги информираа изјавите што следуваат, усогласени и интерпретирани со Педагошката методологија на GLOW како што беше развиена во Резултатот 2 од проектот.

ЧЕКОР 3

ДЕФИНИРАЊЕ НА
СОЦИЈАЛНАТА
ВКЛУЧЕНОСТ И
РАЗЛИЧНОСТ

1. Вовед во термини

ДЕФИНИРАЊЕ НА СОЦИЈАЛНАТА ВКЛУЧЕНОСТ И РАЗЛИЧНОСТ

1.1 Овој извештај за репер за најдобри практики ги одразува богатството и придобивките од образованието засновано на отворено, кое ги става во преден план извонредното учење и истражувањето водено од природата и се фокусира на пристапот на целото дете и промовирање на социјалната вклученост.

1.2. Употреба на образование на отворено како наставен пристап предвидува развој на трансверзални компетенции и вештини поврзани со комуникација, соработка, креативност и критичко размислување (четирите С на образованието), како и промовира социјална вклученост и правичност во образованието.

1.3 Подготвувајќи ги наставниците и децата да работат на начин од кој корист ќе имаат општеството, економијата и животната средина, и сега и во иднина, овој извештај за најдобри практики ја признава одговорноста кон намалување на нееднаквостите и промовирање на квалитетното образование. Затоа, проучувањето на иницијативите за образование на отворено и шумска педагогија, кои ѝ даваат приоритет на социјалната вклученост, е заложба за подобрување на квалитетот на образованието за сите деца.

1.4 Агендата за 2030 година се заснова на идејата дека секој треба да има корист од просперитетот и да има пристап до минималниот животен стандард. Седумнаесетте цели за одржлив развој, кои вклучуваат, меѓу другото, обезбедување здрав живот, пристап до модерна енергија, образование и информации и еманципација на сите народи, луѓе и општествени сектори од сиромаштија и глад, го опфаќаат ова. Кога ќе се применат во пракса и соодветно се одредат, овие цели служат како клучни компоненти на процедурите за социјална вклученост. Целите за одржлив развој претставуваат само дел од прашањата што ги поставува социјалната вклученост. Една глобална агенда за поставување цели е недоволна за ефективно да се решат различните аспекти на исклучувањето или целосно да се промовира инклузијата, особено во светлината на широкиот опсег на глобални ситуации.

1.5 Иако не постои единствена, прифатена дефиниција или стандард за социјално исклучување, речиси сите дефиниции предложени од академици, влади, невладини организации и други се фокусираат на отсуството на една личност од општеството (види рамка 1.1). Генерално, „социјалното исклучување опишува состојба во која поединците не се во можност целосно да учествуваат во економскиот, социјалниот, политичкиот и културниот живот, како и процесот што води до и одржува таква состојба“. Како резултат на тоа, фразата „социјална исклученост“ се користи нашироко во овој извештај за да се однесува на тоа да се биде изоставен или исклучен од граѓанскиот, политичкиот, културниот, економскиот и/или социјалниот живот. Се верува дека неучеството во граѓански работи, политика или работна сила е знак на општа социјална маргинализација.

Рамка 1)

Илустративни дефиниции

Социјална исклученост

„Исклучувањето се состои од динамични, повеќедимензионални процеси водени од нееднаква моќ односи кои се во интеракција низ четири главни димензии - економски, политички, социјални и културни - и на различни нивоа, вклучувајќи индивидуално, домаќинство, групно, заедница, земја и глобално ниво. Тоа резултира со континуитет на вклучување/исклучување карактеризирано со нееднаков пристап до ресурси, способности и права што доведува до здравствени нееднаквости“ (Попај и други, 2008, стр. 2).

„Социјалното исклучување е сложен и повеќедимензионален процес. Тоа вклучува недостиг или негирање ресурси, права, добра и услуги и неможност да се учествува во нормалните односи и активности, достапни за мнозинството луѓе во едно општество, без разлика дали се работи за економска, социјална, културна или политичка сцена. Тоа влијае и на квалитетот на животот на поединците и на еднаквоста и кохезијата на општеството како целина“ (Левитас и други, 2007, стр. 9).

„Социјалната исклученост е она што може да се случи кога луѓето или областите страдаат од комбинација од поврзани проблеми како што се невработеноста, лошите вештини, ниските примања, лошото домување, високиот криминал, лошото здравје и распаѓањето на семејството“ (Канцеларијата на заменик-премиерот на Обединетото Кралство, 2004, стр. 2).

Социјална инклузија

„Процес на подобрување на условите за поединци и групи за учество во општеството“ и „Процес на подобрување на способноста, можностите и достоинството на луѓето, обезправени врз основа на нивниот идентитет да учествуваат во општеството“ (Светска банка, 2013, стр. 3-4).

„Социјалната инклузија е процес кој гарантира дека оние што се изложени на ризик од сиромаштија и социјална исклученост да ги добијат можностите и ресурсите неопходни за целосно учество во економскиот, социјалниот, политичкиот и културниот живот и да уживаат во стандард на живеење што се сметаат за нормални во општеството во кое живеат. Тоа осигурува дека тие имаат поголемо учество во донесувањето одлуки што влијаат на нивните животи и пристап до нивните основни права“ (Комисијата на Европските заедници, 2003, стр. 9).

1. Вовед во термини

ДЕФИНИРАЊЕ НА УЧЕЊЕ/ОБРАЗОВАНИЕ НА ОТВОРЕНО

1.6 За да биде по јасно во овој извештај за добри практики, наведено е дека учењето на отворено или образованието на отворено е дефинирано според локацијата каде е изведена активност и ја користи локацијата како образовен ресурс, го разгледува начинот на кој локацијата ќе се користи и како ќе се искористи. За да се постигнат целите на активностите на отворено, исто така, се зема во предвид кој е бенефитот од употребата на локацијата. По внимателно разгледување на како и промовира социјална вклученост и правичност во образованието. Педагошката рамка GLOW (Резултат 2 на проектот), развиена е шема за користење на насоки за учење за да се опише учењето во активностите на отворено. Оваа шема се заснова на испитување примери на пракса на отворено во образовни програми, активности на отворено.

Слика 2 Описори за учење за опишување на учење на отворено

1. Вовед во термини

ДЕФИНИРАЊЕ НА ПАТУВАЊА ВО ПРИРОДА

1.7 Важно е и да се разјасни што се патувања во природа. Патување во природа е педагошки пристап кој има за цел да ги насочи малите деца да искушат и да градат ефективни врски преку искуства во природата. Во овој пристап, наставниците подготвуваат патување во природа за своите деца во нов пејзаж.

1.8 Од клучно значење е да се нагласи дека децата можат да усвојат различни улоги за време на своите природни искуства, како што се истражувачи, експериментатори и создавачи. Тие вклучуваат автономни нивоа, симултани улоги и прогресивни нивоа. Иако понекогаш се преклопуваат и можат да се поддржуваат еден со друг, тие исто така може да се појават одделно или истовремено, во зависност од пристапот на ученикот и околината на процесот на учење.

1.9 Целта е да се претстави извештај за најдобри практики кој им овозможува на практичарите на формално образование флексибилност да стават поголем акцент на специфичните аспекти на образованието на отворено и шумската педагогија. Извештајот е структуриран на начин што овозможува интерпретација во контекст бидејќи тоа е важна карактеристика на педагогијата, дескрипторите за учење и стратегиите за олеснување на активностите во природа. Овозможува значаен и влијателен наставен дизајн за настава, учење и оценување

1.10 Децата учествуваат во искуства за учење кои поттикнуваат критичка самосвест и аналитичко размислување како дел од заеднички креативен процес управуван од истражување и насочен кон акција.

1.11 Учењето на отворено може да се одвива во различни поставки: надвор од училишниот комплекс – позната природна средина, непознати локации – природни и урбани и во рамките на училишниот комплекс. Јасно е дека некои активности за учење на отворено се одвиваат формално, а други неформално. Но, додека градеме рамка за учење во GLOW, видовме дека мора да го земеме предвид и видот резиденцијален престој што е поблизок до наставниците, а истовремено да биде најсоодветен за потребите и вештините на децата. Наставниците треба да се охрабруваат да размислуваат подалеку од ѕидовите на училиштето, кога станува збор за нивните средини за учење.

1.12 Во образованието на отворено децата треба да бидат поддржани со мултимодални средства за комуникација и ангажирање. Колаборативното и партиципативното учење се сметаат за вредни компоненти на образованието на отворено и шумската педагогија.

1.13 Во образованието на отворено децата работат врз основа на принципите на игра, истражување, учество, креативност, имагинација, проблематизација, зајакнување и рефлексивност да се вклучат во учењето, да ги подобрат компетенциите и да ги негуваат своите интереси.

1.14 Растот на образованието на отворено и неговата поврзаност со социјалната вклученост за интеграција на децата мигранти ја претставува растечката потреба да се одговори на потребите за инклузивно учење, висококвалитетно образование и намалување на нееднаквоста. Неопходно е да се земе предвид образованието на отворено што е под влијание на растечкото разбирање на потребата да се користат искуствата за учење водени од природата како средство за унапредување на правдата и општествените промени.

2. ДЕФИНИРАЊЕ ПРИНЦИПИ

2.1 Во границите на рамката за учење GLOW, природата се гледа како повеќеслоен простор за учење и како татковина и доживотна училница. Добрата практика на образование на отворено треба да ги земе предвид следните перспективи:

2.2 Внесување во природата: Подучете ги помагајќи им на децата на искуствена експедиција преку природната средина.

2.3 Интердисциплинарност: Пристапете кон секоја надворешна средина која нуди ресурси и шанси за унапредување на дисциплинското знаење и способности.

2.4 Ангажман: Вие не сте инструктор туку водич и придружник. Децата ја преземаат одговорноста и избираат што сакаат да учат.

2.5 Разиграно истражување на отворено: Сфатете дека педагогијата заснована на игра, или различните форми на игра, го олеснува учењето.

2.6 Учење на место: Жив екосистем, како што е пејзажот, е она што го прави амбиент на отворено, место каде што луѓето можат да комуницираат и да учат.

2.7 Учење на отворено: Го смета емоционалното, физичкото и социјалното јас на детето како поврзано и поттикнува длабочина на искуство со цел да се поттикне развојот на целото дете.

2. ПРИРОДАТА И ОБЕМОТ НА ОБРАЗОВАНИЕТО НА ОТВОРЕНО

3.1 Од клучно значење е надворешните простори да бидат вклучени во средината за учење и секојдневниот живот на децата; тие не треба да се додаваат како бонус. Кога децата играат надвор, тие откриваат нови начини на постоење. Кога создаваат средини за учење надвор, дизајнерите треба да ги земат предвид интересите и развојните потреби на децата.

3.2 Основниот елемент за тоа како малите деца се поврзуваат едни со други и природниот свет е играта. Учењето се случува природно преку игра - емоционално, физички и когнитивно. Одличното отворено може да прими и поттикне широк спектар активности за игра и искусвено учење.

3.3 Слобода на мобилност во големи размери, неуредни, активни можности за учење и сетилно ангажирање на целото тело се можни во средини за учење на отворено. Со фокусирање на сеопфатно искусство што ги поттикнува децата, надворешните области можат да станат средини за учење. За да се постигне ова, улогата на наставникот е суштинска.

3.4. Секојдневното учење е збогатено со искусствата и мултисензорната стимулација обезбедени од различни природни елементи и временски сезони. Неочекувани случувања, возбуда, изненадување и истражување, сите служат за зголемување на мотивацијата за учење на начини кои не се можни во затворен простор.

3.5 Децата можат да се вклучат во богати и динамични искуства на истражување, создавање, прикажување, правење, замислување и вежбање на отворено, каде што можат да го искористат своето чувство на автономија и контрола врз сопственото образование.

3.6 Отворениот простор станува суштинско место за вежбање преземање ризици, да се биде безбеден за себе и за другите и за управување со физичкиот и емоционалниот ризик како вештина за благосостојба.

3.7 Образованието на отворено ги препознава гласовите на децата и им дава можност да ги создаваат нивните искуства за учење преку прифаќање холистички и природно флексибилен наставен дизајн.

3.8 Образованието на отворено вклучува интердисциплинарни и трансдисциплинарни интеракции, со фокус на перформативно, отелотворено и искусвено учење, како и интерактивно културно ангажирање, критичко истражување и креативна акција.

3.9 Образованието на отворено го охрабрува ученичкото тело, да учат, да станат снаодливи бидејќи ученикот често работи со кој било предмет што може да се најде на отворено и на долг рок развива начин на размислување за раст.

4. ЗНАЕЊЕ, РАЗБИРАЊЕ И ВЕШТИНИ

За лабаво структурирање на активност за учење на отворено за извонредни патувања во природа, децата заземаат различни улоги и се вклучуваат во различни видови знаење, разбирање и вештини.

4.1 Истражување на искуството на пејзажот, каде што децата се истражувачи. За да ги поттикнете врските со пејзажот и да поттикнете идеи, вклучете се во активности како што се истражување на играње, гледање, замислување и сензорно учење (т.е. прошетки по природа, лов на сетила, игри со игри).

4.2 Искуство засновано на испитување, каде што децата се експериментатори. Во овој момент, образложението подразбира да се идентификува потребата за учење или да се појави интерес за местото и да се прошири учењето преку експериментирање. Користете методи за снимање, собирање, користење материјали, дозволувајќи им на децата да ги екстернализираат идеите, водење дискусии со деца, интеракција на различни начини, мерење, градење и учество.

4.3 Искуство засновано на акција, каде што децата стануваат креатори. Децата ја преземаат иницијативата и заземаат централно место во нивното образование. Тие се развиваат во креатори, креативци, ужватели на игри и ловци на нови искуства. Тие создаваат и играат користејќи голем број алатки и природни материјали.

4.4 Во зависност од фазата на искуството за учење на отворено, го олеснува дијалошкиот процес на истражување, истражување и акција со природата и животната средина, што донесува сложени искуства за преминување на границите каде децата учат за образовната нееднаквост и обратните предрасуди.

4.5 Покрај решавањето на проблемите и практичните информации за надворешноста, новостекнатите увиди и знаења во образованието на отворено, исто така, вклучуваат градење заедница како средство за спречување социјална изолација. Развој и градење на трансверзални вештини и разбирање на посложени интердисциплинарни концепти, поврзани со математика, географија, наука, литература и уметност.

4.6 Процесот на добредојде и интегрирање на децата мигранти е олеснет со образовни техники на отворено. Децата кои учествуваат во истражувачки процедури за заедничко создавање ги развиваат своите уметнички техники и таленти, способноста вербално да комуницираат за политичките и социјалните прашања и степенот на социјална автономија.

4.7 Децата кои се изложени на образование на отворено стекнуваат знаење за културната и историска околина. Постои можност да се разберат социјалните, културните и историските компоненти на надворешните простори, како што се историските појави, гледиштата на мајчин јазик и еколошките промени со текот на времето.

4. ЗНАЕЊЕ, РАЗБИРАЊЕ И ВЕШТИНИ

4.8 Исто така, можно е да се занимавате со пишување, сликање и други форми на креативно изразување под влијание на искуствата на отворено, што промовира поголемо вреднување на природата. Децата се чувствуваат разбрани и претставени кога се ко-автор и придонесуваат за генерираниот материјал; ова ги зајакнува и може да доведе до зголемување на нивната самодоверба кога станува збор за учење јазик и нивното разбирање на техниките за меѓусебно разбирање.

4.9 Доколку се биде од образование на отворено, тоа може да ги запознае децата со употребата на технологија во истражување на отворено, вклучувајќи алатки за следење на животната средина и географски информациски системи (ГИС).

5. НАСТАВА, УЧЕЊЕ И РАЗМИСЛУВАЊЕ

5.1 Место: Околината во која се одвива учењето, односно местото, е од суштинско значење за процесот на учење. Со цел да се максимизираат можностите за учење и да се задоволат детските интереси и аспирации, мора внимателно да се размисли за врските помеѓу вклучените поединци, природата на активностите и локацијата на учењето. Да се осигуриме дека децата се соодветно облечени за на отворено е голема задача бидејќи недоволно облечените деца не можат максимално да учествуваат во надворешните активности. Многу деца ја немаат соодветната облека за учење на отворено, особено во урбаните градинки и населбите со ниски приходи. Сепак, неколку детски градинки или основни училишта веќе вклучуваат учење на отворено во наставните програми, особено при поволни временски услови.

5.2 Со инвестирање во рано учење на отворено, ние ја негуваме благосостојбата на децата и ги охрабруваме предеколошките ставови и однесувања, а учењето на отворено ги поттикнува социјалните, културните и природните врски. Наместо да се зголемува знаењето за природата, негувањето врска со неа се заснова на појавата на емоционални одговори, како што се задоволство, чудење и страхопочит. Истражувањето и практиката покажуваат дека емотивните искуства на природата, покрај когнитивните, се оние што ја поттикнуваат оваа врска. Создавањето врски вклучува повеќе од само доведување на детето во контакт со природата; тоа подразбира и поттикнување на самосвеста во контекст на природниот свет и во однос на другите луѓе. Искуствено учење, низа пејзажи и самонасочени, одржливи односи со природата, сето тоа е неопходно за развој на здрава врска.

5. НАСТАВА, УЧЕЊЕ И РАЗМИСЛУВАЊЕ

5.3 Играта се карактеризира како инхерентно мотивирано однесување кое активно го вклучува ученикот и може слободно да се избира или иницира. Тоа се случува без компензација или надворешна мотивација и е од клучно значење за нормален раст. Тоа може да вклучи деца кои откриваат нови активности или начини да се изразат, или може да ги вклучи истражување на надворешната средина. Тоа може да биде имагинативна или физичка активност и нема ограничувања за нејзината примена или појава. Во поставките засновани на игра, децата обично го преземаат водството во одредувањето што ќе се случи.

5.4 Интердисциплинарното учење е олеснето кога е на отворено и има докази за врски со наставната програма. Суштинскиот концепт дека целината е поголема од збирот на нејзините делови може целосно да се отелотвори со надворешни поставки, што исто така може да послужи како инспирација за проекти, мисии, итни потреби и теми иницирани од студенти. Преку различни задачи, без оглед на нивото на тежина, децата можат да видат како се потребни неколку видови знаења и способности за да се сфатат, управуваат и дадат резултат или заклучок. Многубројни задачи може да се завршат надвор, а тие нудат платформа за образовни искуства кои се прошируваат на разбирање и интеракција со врсниците.

5.5 Улога на воспитувачот: Улогата на наставникот преминува во улога на водич и олеснувач кој гледа, слуша и ги поттикнува интересите на децата. Едукатор на отворено ги охрабрува децата да ги прошират своите искуства преку разгорување на нивниот интерес во групата и обезбедување ресурси и материјали. За воспитувачите, негувањето посилни врски меѓу децата и заедницата е основна одговорност. Кога воспитувачот е активно вклучен, тој работи помалку како амбасадор со искуство за настава на отворено и наместо тоа гледаат интеракции и снимаат податоци. Заедно со децата, наставникот учи и заедно ги донесуваат потребните пресуди поврзани со проценката на ризикот.

5.6 Пристап на учење – искуствен – базиран на истражување – базиран на игра: Во различен степен, децата се слични по тоа што имаат вградена љубопитност, која ја поттикнува нивната вродена желба да истражуваат и учат за сè околу себе. Тие поставуваат вистински прашања и се впуштаат во учење на однесувања кои се охрабрани од нивното самоиницијативно истражување. Користејќи ја оваа перспектива, инструкторот се погрижи да промовира испрашување и да даде ресурси кои ги унапредуваат можностите и потенцијалот на ученикот.

5.7 Врски во заедницата и семејството: Добрата практика на образование на отворено бара интеракција со родителите и покажување како активностите на отворено го подобруваат учењето и растот на децата. Наставниците треба да ја соопштат важноста на овие искуства со прикажување слики и видеа на родителите и барајќи од нив да се приклучат на активности на отворено. Друг клучен чекор е објавувањето за придобивките од активностите на отворено за развојот на децата, на начин што ќе биде достапен за родителите и колегите воспитувачи.

5.8 Врска до наставната програма: Попрецизни насоки и практични упатства во наставната програма за учење на отворено се неопходни за да им се даде на наставниците посистематски пристап. Предвидено е да се одржува обука за време на работа за да им се даде на едукаторите способности и начин на размислување потребни за успешно водење активности на отворено. Ова, исто така, ќе влијае како мотивација за зголемување на бројот на наставници кои ги поддржуваат и користат методите на образование на отворено кога тоа е дел од посистематска наставна програма која го поттикнува учењето на отворено.

A close-up photograph of a person's hands using a wooden stick to stir mud in a shallow pool of water on a sandy beach. The person is wearing a dark long-sleeved shirt and blue denim jeans. The water is murky brown from the mud. The background is a sandy beach with some ripples in the water.

ДОДАТОЦИ

НАЈДОБРИ ПРАКТИКИ
ИДЕНТИФИКУВАНИ
МЕЃУ ПАРТНЕРИТЕ

ДОДАТОК 1: ИНСТРУМЕНТ ЗА СОБИРАЊЕ НАЈДОБРИ ПРАКТИКИ

Партнер и земја

Име на партнерот:

Земја:

Категорија на најдобри практики

Концепт	Опис
Категорија	Проект, производи и услуги, програма за обука, студија на случај, успешна приказна, друго (наведете)
Употребени термини за пребарување	<p>Мора да вклучува:</p> <ul style="list-style-type: none"> • едукации на отворено • кокреација • образование • социјална инклузија • училиште • шумска педагогија • извонредно учење • природа • пристап каде детето води целосно <p>Ако ова пребарување дава малку резултати, треба да го отстраните терминот за пребарување и да продолжите да ја проширувате широчината на пребарувањето.</p>
Користени бази на податоци	Вклучете ги сите бази на податоци (веб-страници, платформи на ЕУ, како што се eTwinning, SALTO Youth итн.) кои сте ги користеле за да ги преземете вашите пребарувања

ДОДАТОК 1: ИНСТРУМЕНТ ЗА СОБИРАЊЕ НАЈДОБРИ ПРАКТИКИ

Општи информации за најдобрата практика

Концепт	Опис
Име на иницијативата	<ul style="list-style-type: none"> Наслов на иницијативата (име на проектот/акроним)
Вид на документ (опционално)	Наведете дали документот што го консултиравте е лист со информации за најдобра практика, информативен лист, лист со искуство, студија на случај, прирачник, упатства, веб-алатка, платформа, друго
Земја	Во која земја(и) е имплементирана најдобрата практика?
Ниво на пракса	Локални, национални, европски, меѓународни, други (наведете)
Локација /географска покриеност	Кој е географскиот опсег каде што е користена најдобрата практика? Ве молиме наведете ги, кога е можно, земјата, регионот, градот и селото
Активност	Датум на почеток/датум на крај
Одговорна и/или организација која промовира	Која организација беше одговорна за најдобрата практика?
Вид на иницијатива	Јавна приватна други
Партнерство за спроведување на иницијативата	Кои се институциите, партнерите, агенциите за имплементација и донаторите вклучени во најдобрата практика и каква е природата на нивната вклученост?
Детали за контакт	Која е адресата на луѓето или проектот со кои треба да контактирате доколку сакате повеќе информации за најдобрата практика?

ДОДАТОК 1: ИНСТРУМЕНТ ЗА СОБИРАЊЕ НАЈДОБРИ ПРАКТИКИ

Содржина на најдобрата практика

Концепт	Опис
Вовед	Кој е контекстот (почетната ситуација) и предизвикот што се решава? Обезбедете краток опис на најдобрата практика што се разгледува и наведете ја временската рамка во која е спроведена. Сите овие димензии треба да содржат информации кои се чувствителни на полот и различноста.
Главни цели	Кои се главните цели на најдобрата практика?
Целна група	Кои се корисниците или целната група на најдобрата практика? Кои се корисниците на најдобрата практика?
Профил на учесници (возраст, образование, итн.)	Која возраст и образование имаат учесниците во најдобрата практика?
Потреби на учесниците (на почетокот на иницијативата)	На какви потреби одговара најдобрата практика?
Методолошки пристап	Која методологија е искористена за да се реши првичното прашање и да доведе до успешен исход и конечно најдобра практика? Каков беше процесот и на кој начин беше партиципативен? Колку време беше потребно за да се научат лекции и да се идентификуваат клучните фактори за успех? Ве молиме, вклучете ги родовите аспекти опфатени во описот на методолошкиот пристап.
Постигнати резултати	Кои беа постигнатите резултати од најдобрата практика?
Влијание врз учесниците	Какво е влијанието (позитивно или негативно) на оваа најдобра практика врз егзистенцијата на корисниците?
Фактори на иновативност и успех	На кој начин најдобрата практика придонесе за иновација во егзистенцијата на мажите и жените? Кои се условите (институционални, економски, социјални и еколошки) што треба да постојат за најдобрата практика успешно да се реплицира?

ДОДАТОК 1: ИНСТРУМЕНТ ЗА СОБИРАЊЕ НАЈДОБРИ ПРАКТИКИ

Содржина на најдобрата практика

Концепт	Опис
Релевантност со оглед на контекстот	Зошто практиката е релевантна за контекстот во кој е воведена?
Прилагодливост на други контексти	Дали најдобрата практика е приспособлива на други контексти? Дали најдобрата практика е тестирана во различни контексти?
Ограничувања	Кои се предизвиците со кои се соочуваме при примената на најдобрата практика? Како се решени?
Научени лекции	Кои се клучните пораки и научени лекции за да се одземат од искуството со најдобра практика?
Повторливост и/или зголемување на скалирањето	Кои се можностите за пошироко проширување на најдобрата практика?

ПРИЧИНИТЕ ЗА ИЗБОРОТ НА ОВАА НАЈДОБРА ПРАКТИКА

Концепт	Опис
Избор	Зошто оваа практика треба да биде во збирката на најдобри практики?

ДАЛИ СТЕ ИМАЛЕ ИСКУСТВО СО ОВАА НАЈДОБРА ПРАКТИКА?

Концепт	Опис
Искуство	Дали сте искусни / сте биле вклучени во најдобрата практика? Ве молиме наведете.

ДОДАТОК 1: ИНСТРУМЕНТ ЗА СОБИРАЊЕ НАЈДОБРИ ПРАКТИКИ

ОГРАНИЧУВАЊА

Концепт	Опис
Ограничувања	Додека ја баравте оваа најдобра практика, дали забележавте некакви ограничувања кои влијаат на разликите во образовните практики и истражувања засновани на РЈА? Дали идентификувавте некакви параметри (на пр., географски, економски, градење/одржување односи, пристап итн.) што резултира со неуспешни иницијативи или студии на случај? Ве молиме наведете.

ИЗВОРИ

Концепт	Опис
URL / Поврзани веб-локации на практиката	<ul style="list-style-type: none"> Зошто практиката е релевантна за контекстот во кој е воведена?
Детали за контакт	Која е адресата на луѓето или проектот со кои треба да контактирате доколку сакате повеќе информации за практиката?
Поврзани ресурси	Ве молиме, наведете ги релевантните ресурси кои се развиени од најдобрата практика (прирачници за обука, упатства, информативни листови, постери, видео и аудиодокументи).

Резултати од најдобрата практика според критериумите

Ве молиме пополнете ја колоната од оценките според следната скала и регистрирајте ги сите забелешки што можеби ги имате.

1 = категорично не се согласувам дека најдобрата практика го исполнува критериумот.

2 = не се согласувам дека најдобрата практика ги исполнува критериумите.

3 = ниту се согласувам ниту не се согласувам дека најдобрата практика ги исполнува критериумите.

4 = се согласувам дека најдобрата практика ги исполнува критериумите.

5 = силно се согласувам дека најдобрата практика ги исполнува критериумите

ДОДАТОК 2: ДОБРИ ПРИМЕРИ НА ИНИЦИЈАТИВИ НА ОТВОРЕНО – ПРОГРАМИ:

ПРИМЕР 1

Outdoor Journeys (www.outdoorjourneys.org.uk) прикажува интердисциплинарен пристап кој им помага на децата да научат за заедницата во која живеат, како и да го применат учењето базирано на проекти во решавањето на некој проблем. Учењето се случува за време на преземањето локални патувања. На децата им е овозможено да учат на начин кој е активен, холистички и поврзан со локалната заедница.

ПРИМЕР 2

Станбениот камп Bonaventure е иницијатива во Канада организирана за деца со пречки во развојот (3-7 години) (<https://betweenfriends.ab.ca/camp-bonaventure/>). Како пример, тој ја осветлува важноста на за инклузивно образование на отворено, водење кампови и неделни програми, клубови и за деца и за возрасни со попреченост. Тие користат одредени локации на отворено и организираат излети двапати неделно. Организирани активности што се опфатени: јога, танц, градинарство, тапанарење, кану, едрење, пливање, уметност, занает итн. Интересната работа е што камповите се поставуваат периодично на различни места како паркови, градини, плажи кои покажуваат колку отвореното може да биде флексибилно и интересно во различни услови.

ПРИМЕР 3

ОЗ со насмевка (<https://oz-s-usmevom.webnode.sk/>).

Ова е словачки пример кој користи рамка на проекти и различни видови настани за деца од основно училиште кои се во посета и акции со поддршка на Дрвото на животот.

ПРИМЕР 4

Proseguir+ (<https://caspae.pt/PT/proseguir/>)

Ова е португалски пример за програма за обука на наставници развиена со помош на експериментална методологија Pro(g)Natura. Ова е едукативен пристап кој ги комбинира придобивките од контактот со природата и технологијата и социјалната инклузија во служба на процесот на настава и учење, на артикулиран и интегриран начин.

ПРИМЕР 5

Децата и природата (<https://www.childrenandnature.org/>)

Ова е пример на приватна организација во САД чишто активности имаат за цел да ја унапредат правичноста во пристапот до природата. Нивните акции се насочени кон различни групи како што се лекари, воспитувачи, родители, старатели. Оваа организација работи на повеќе нивоа, како практика на ниско ниво со родители и наставници и со политичари од градскиот совет, локални политичари и на општинско ниво каде што се обидуваат да воведат и да обезбедат повеќе природа за сите деца.

ДОДАТОК 2: ДОБРИ ПРИМЕРИ НА ИНИЦИЈАТИВИ НА ОТВОРЕНО – ПРОГРАМИ:

ПРИМЕР 6

Заедницата Nature Families (<https://www.naturfamilier.dk/>) ги поврзува семејствата со други семејства во нивната локална област за да можат заедно да излезат во природа. Заедно со Фондацијата „Нордеа“, Данското здружение за заштита на природата им помага на повеќе семејства со деца да излезат во природа. Мора да биде привлечно, лесно и социјално. Со помош на локалните групи на Фејсбук и веб-страницата, тие создаваат локални мрежи на семејства кои можат да прават активности во природата едни за други и да се возат на патувања.

ПРИМЕР 7

Nature Explore (<https://natureexplore.org/>) е американска непрофитна програма на Фондацијата за образовни истражувања Dimensions, која работи во соработка со мрежа на организации низ целата земја. Nature Explore обезбедува работилници засновани на истражување, консултации за дизајн и ресурси создадени за поддршка на програмите додека тие продолжуваат да ги поврзуваат децата и семејствата со чудата на природата.

ПРИМЕР 8

Музеј на природата Хадсон Хајлендс (<https://www.hhnm.org/missionhistory>) врвен центар за природа во Њујорк, САД, со мисија да ги поврзе децата со природата преку практично образование и игра и да ги инспирира активните стјуарди на нашата заедничка околина. Има примарна акција за нудење низа можности на отворено, како што се практични програми, екскурзии, програми за животна средина, натуралист, креирање наставни програми, тури со водич, мини-кампови, програми за училишни часови за училиштата.

ПРИМЕР 9

Заедницата на семејства во природата (<https://www.communityecologyinstitute.org/cfin.html>) користи образование на отворено како начин да ја зајакне заедницата на семејства и семејното образование во САД. Тие ги покануваат семејствата да играат во природа заедно, да поттикнат поголемо чувство за локална заедница или да создаваат можности за искусно учење засновани на природата: одење во шума, набљудување птици, засадување градина, изградба на засолниште со природни материјали, презентации во живо на животни и камперски огнови. Активностите имаат приоритет на забавата и даваат малку време за слободна игра.

ДОДАТОК 2: ДОБРИ ПРИМЕРИ НА ИНИЦИЈАТИВИ НА ОТВОРЕНО – ПРОГРАМИ:

ПРИМЕРИ НА ШКОЛИ СЛИЧНИ НА ПРИРОДАТА ИЛИ ШУМИТЕ

ПРИМЕР 1 - MOVIMENTO BLOOM

Movimento Bloom

(<https://www.movimentobloom.org.pt/pt/>)

е непрофитна еколошка асоцијација во Португалија која работи со деца, семејства и практичари за образование со цел да промовира зачувување на животната средина. Нивната работа се фокусира на иницијативи кои поттикнуваат емоционална поврзаност со природата и преземање активна улога во нејзиното зачувување. Училиштето Bloom Forest им предлага на другите училишта програма за подигање на свеста за животната средина која се состои од сесии во природа, во текот на целата учебна година, во наставни или воннаставни периоди.

ПРИМЕР 2 - ШУМСКИ КЛУБ ГАШТАНКО И ЛИПОВА УЧИЛИШТЕ БРАТИСЛАВА

Неговите силни корени и постепен развој нè учат на уметноста од мали, прифаќање на сите делови од целината и перцепција на кругот на животот. Активностите се насочени кон стекнување нови знаења и вештини во областите опфатени со образовната програма. Се фокусира на развојот на когнитивното и критичкото размислување, математичките и апстрактните идеи, јазичните вештини, откривањето на светот околу и природата, како и физичката, менталната и емоционалната страна на секоја личност.

ПРИМЕР 3 - СРЕЌНИ ЦВЕЌИЊА

<https://www.veselicvetovi.mk/>

Ова училиште во Северна Македонија користи иновативен пристап во образованието каде што се фокусира на развојот на детето преку играње на отворено и давајќи приоритет на грижата за животната средина на дневна основа. Ова се прави преку секојдневни активности надвор како што се правење куќи за неа на растенија и животни, хранење птици, куќички за инсекти, истражување на растенија, посета на животни во Хиподром.

ПРИМЕР 4 - ПРИВАТНА ДЕТСКА ГРАДИНКА МОНТЕСОРИ ЛИЦАПЕТ ТРНАВА

Основниот концепт на Марија Монтесори - Помогни ми да го направам тоа сама - е во сржта на практиката на оваа градинка во Словачка. Централната точка на образованието е да се создаде стимулативна средина за детето. Тие го користат своето време на отворено и за едукативни и за релаксирачки активности. Посета на паркот, играње во училишниот двор, планинарење и патувања се природен дел од денот во оваа предучилишна установа.

ПРИМЕР 5 - УЧИЛИШТЕ НАДВОР

Escola Lá Fora (<https://www.escolalafora.pt/en/>) им обезбедува на семејствата во Португалија збир на активности за деца на возраст од 3 до 12 години, врз основа на образовниот модел на Шумското училиште, кој претпоставува динамика организирана во контекст од шуми или шуми.

ПРИМЕР 6 - ОДГЛЕДУВАЊЕ И УЧЕЊЕ „TREE-GETHER“ ШУМСКИ УЧИЛИШЕН ЦЕНТАР ЗА ИСТРАЖУВАЊЕ И РЕСУРСИ

Тоа е непрофитна образовна иницијатива, прва од ваков вид во Кипар, која се обидува да промовира култура на учење на отворено. Имплементира модел, пример на шумско училиште во Кипар за раното образование; ангажира деца од различни возрасти во учење на отворено и шумска педагогија; и работи со наставниците, училиштата и семејствата за да им помогне да ја научат и имплементираат филозофијата за шумска педагогија. Инспириран е од светски примери на природни училишта во САД, Шкотска, Германија и Данска. Училиштето се заснова на наставна програма заснована на природа-

та, формативна и флексибилна за да го промовира холистичкиот развој на децата. Малото дете е ангажирано во природни пејзажи и активности кои ги поттикнуваат креативноста, истражувањето, автономијата, размислувањето, преземањето ризик, одговорноста, истражувањето и емоционалниот и физичкиот развој.

ДОДАТОК 3: БЛЕСКАВИ ПРИМЕРИ НА НАЈДОБРА ПРАКТИКА

МОЕТО ЛИЦЕ, ТВОЕТО ЛИЦЕ

СЕКОЈА НАДВОРЕШНА ОБЛАСТ СО ПРИСТАП ДО ПРИРОДНИ МАТЕРИЈАЛИ АКТИВНОСТ ИНИЦИРАНА ОД ВОЗРАСНИ, ПОЛУВОДЕНА КОМБИНИРАНА: ИСТРАЖУВАЊЕ И ЗАСНОВАНА НА АКЦИЈА: АКТИВНОСТ НА СОЗДАВАЧИТЕ

Кој: за деца од 3 до 7 години.

Што: Оваа активност ќе придонесе за развој на личните вештини на децата (емоционална интелигенција) и социјалните вештини (емпатија, почит), а во исто време и познавање на околината и границите. Може да се изведува во секој надворешен простор кој има природни елементи.

Кога: Одлична активност е да се спроведе на првиот училишен ден како начин да се запознаат децата меѓу себе.

Како:

Соберете ја групата на отворен простор и со децата дефинирајте ги нивните граници на просторот (колку далеку можат да одат без возрасен).

Децата ќе формираат парови (ако бројот на групата е непарен, може да има група од 3). Секое дете ќе го погледне партнерот и ќе го набљудува неговото/нејзиното лице.

Потоа тие ќе го истражуваат природниот простор каде што се наоѓаат и ќе земат природни материјали што ќе ги користат за да го нацртаат лицето на партнерот. Откако ќе заврши работата, детето ќе им го покаже на другите.

“ — Наставниците кои го пробаа, рекоа:

Некои наставници коментираат дека оваа активност може да се искористи за да се скрши мразот помеѓу децата кои навистина не се познаваат и да се поврзат заедно. Некои деца може да покажат потешкотии да користат само природни материјали бидејќи тие се користат да користат боички и моливи за боене за цртање. Можеби ќе им треба помош за да ја отклучат својата имагинација. Можете да ја повторите оваа активност во различни поставки на отворено каде што има различни видови природни материјали. Наставникот верува дека ова може да ја зголеми креативноста на децата.

ЧУВАРИТЕ НА ГРАНИЦИТЕ

ШУМСКА ПОВРШИНА ИЛИ ПАРК СО ДРВЈА ИНИЦИРАНИ ОД ВОЗРАСНИ, ПОЛУВОДЕНИ, КОМБИНИРАНА: ИСТРАЖУВАЊЕ И АКТИВНОСТ ЗАСНОВАНА НА АКЦИЈА – СОЗДАВАЧ

Кој: за деца од 6 до 7 години.

Што: Оваа активност ќе им помогне на децата да ги научат содржините од наставната програма (наука, математика, јазик и уметност), да развијат вештини за истражување и презентација, а во исто време и знаење за околината и дефинираните граници. Може да се изведува на кој било надворешен простор со дрвја и други природни елементи.

Кога: Тоа е герат активност што треба да се спроведува во текот на целата учебна година, со секаков тип на временски услови. Тт треба да се врши најмногу во простори од шумски тип.

Како:

Соберете ја групата на отворен простор и со децата дефинирајте ги нивните граници на просторот (до каде можат да одат без возрасен).

Децата ќе формираат групи 3 или 4. Секоја група ќе го истражува просторот и ќе избере едно дрво на границата на просторот.

Секоја група ќе избере име и ќе создаде лице за дрвото, а потоа ќе стане чувар на границите. Лицето ќе биде направено со природни елементи собрани од нив и со глина.

После тоа, секоја група ќе има предизвик да научи сè за дрвото: заедничко име, тип, семејство, мајчин опсег и други информации. Со тие информации ќе ја креираат личната карта на дрвото со сликата на лицето на дрвото.

Според математичкото ниво, групата може да биде предизвикана да го открие дијаметарот, висината или возраста на дрвото за да се заврши личната карта. Секоја група ќе го претстави резултатот од својата работа пред остатокот од групата.

Наставниците кои го пробаа, рекоа:

- Наставниците можат да го користат истражувањето на дрвјата како прв начин да се сретнат со новиот амбиент на отворено и да обезбедат можност за понатамошно истражување во околината.
- Оваа активност може да се искористи како прв начин да се воведат поважна дискусија за проценка на ризикот со децата, почнувајќи со поставување на граници во нов надворешен простор.

НАПРАВЕТЕ НАША КНИГА ЗА РАСТЕНИЈА

ЛИВАДА, ШУМСКА ПОВРШИНА, ГРАДИНА, ПАРК СО РАЗНОВИДНИ РАСТЕНИЈА ЗАПОЧНАТИ ОД ВОЗРАСНИ, ПОЛУВОДЕНИ, ФОКУСИРАНИ НА ДЕЦА КОМБИНИРАНИ: ИСТРАЖУВАЊЕ И АКЦИЈА: АКТИВНОСТ НА СОЗДАВАЧИТЕ

Кој: Ова е однапред планирана активност предводена од воспитувач за деца на возраст меѓу 3-6 години.

Што: Целта на активноста е да им помогне на децата да ги развијат своите вештини за броење, препознавање на бои и идентификација на обликот плус познавање на различните растенија во блиската област и вештината за испитување.

Кога: Активноста може да се води во текот на целата година, каде што е најдобро во пролет и лето да барате цвеќиња, а во есен и зима да се фокусирате на лисјата наместо на цвеќињата.

Како:

Започнете го денот со кажување на воспитувачите кој е планот за тој ден - Денес тие ќе бидат истражувачи и ќе направат своја книга за растенија.

Најдете место каде што можете да најдете цвеќиња или лисја. Тоа може да биде ливада, градина, мочуриште, шума или планини. Ако одите во јавен парк, бидете свесни дека можеби не смее да се бере цвеќе.

Направете основа. Кажете им на истражувачите да одат и да најдат цвет или лист.

Кажете им дека е во ред да трчат или пешачите, но важно е постојано да ја гледаат основата.

Кога истражувачите ќе се вратат со цветот или листот, замолете ги да почнат да го испитуваат растението. Можете да поставувате прашања:

Каква боја е цветот?

Каде го најдовте?

Колку ливчиња?

Каква е формата на ливчињата (облик на срце долгнавеста, тркалезна, назабена итн)?

Како мирисам/чувствувам?

Ако тие наоѓаат лисја, можете да прашате; дали има стебло, колку бои, дали има вени?

Ако е тешко да се види, можете да поделите лупа за да ги поттикнете да погледнат поблиску.

Сите листови или цветови може да се притиснат на картон. Кога цвеќињата или листовите се исушат и притиснат, тие можат да се залепат во заедничката книга за растенија.

Направете го истиот процес за различни цвеќиња.

Улогата на воспитувачот е да ја олесни активноста, но и да ги истражува различните цвеќиња и лисја со децата/воспитувачите.

Активноста е претежно истражувачка игра заснована на игра и комуникациска игра, но може да се развие и прошири во други видови игра, на пример, фантастична игра, креативна игра или социјална игра.

Наставниците кои го пробаа, рекоа:

Децата беа навистина активни во учењето. Ова е многу популарна активност меѓу децата и наставниците. Изборот на место е критичен за ефикасна примена на оваа активност при разновидност на цвеќиња и растенија. Наставниците предлагаат да се направи активност на ново место за децата да го поттикнат нивниот интерес. Оваа активност е многу уникатен начин децата да ги забележат своите набљудувања. Неколку наставници ја елаборираа задачата во текот на два дена. Еден ден собирале растенија и цвеќиња додека слободно го истражувале училишното игралиште. Пред некој ден спроведе истражување користејќи мобилни телефони и составување книга. Друг наставник стави акцент на билките и ја комбинираше активност со специјалист за тревки во училиштето.

ХОТЕЛ ЗА БУБАЧКИ

**УПОТРЕБА НА ОТВОРЕНО: ГРАДИНА, ПАРК, УЧИЛИ-
ШЕН ДВОР ИНИЦИРАНА ОД ВОЗРАСНИ ЗАСНОВАНА
НА АКЦИЈА: АКТИВНОСТ НА СОЗДАВАЧИ**

Кој: -Активноста е за деца од 0-100 години. Прво, активноста ја води воспитувачот - објаснувајќи ја идејата за поканување на инсектот и бубачките во блиската средина. Заедно, воспитувачот и децата можат да истражат како да го изградат хотелот BUG - да гледаат книги, да ја видат мрежата итн. Што: Првиот чекор е да се зборува за тоа каде живеат различните бубачки и инсекти (кои се нивните природни живеалишта) така што дека децата можат да изберат различни материјали за хотелот BUG.

Учењето е интердисциплинарно бидејќи децата ќе разберат дека можеме да влијаеме на нашата околина. Тие можат да научат за богатството на природата, да научат за екосистемите. Децата можат да научат да бројат, да бојат и сл. да обрнат внимание на малите нешта, да учат за БАГИ.

Како: Следниот чекор е да го изградиме хотелот BUG - како го правиме тоа - тоа може да го направат децата според нивната возраст - но сите можат да помогнат според вештините на детето - користете вистински алатки - ако е дозволено во земјата. Најдете различни материјали за изградба на хотелот; камења, конуси, квас, сено, гранки итн. Многу од таканаречените осамени пчели сакаат парчиња дрво со различни дупнати дупки или шупливи бамбусови стапчиња каде што можат да ги несат јајцата.

Кога ќе завршите, закачете го некаде - на сид, дрво или на друго место тивко слободно, тој е и украсен и креативен.

Вториот чекор е да разговарате со децата сами да го напуштат хотелот - за да имаат време да се вселат БУБАЛИ. Погледнете ги и обидете се да го откриете видот - броете крилја, нозе, бои итн - многу можности за учење.

“ — Наставниците кои го пробаа, рекоа:

Сите наставници известуваат дека оваа активност ги fascinирала децата и од мали и од повозрасни возрасти. Наставниците предлагаат да ја испробате оваа активност во надворешни услови каде што децата може да имаат можност да ја комбинираат оваа активност со автентично пребарување на инсекти за да можат да го пренесат учењето и да го применат во хотелот за бубачки. Препораките на наставниците исто така имаат врска со пристап до природни материјали наместо до готови кутии. Свкупно, оваа активност доби многу позитивни повратни информации и реакции од сите наставници.

КАКО ВРНЕ

УПОТРЕБА НА ОТВОРЕНО: ГРАДИНА, ЛИВАДА ИЛИ ПАРК ИНИЦИРАНА И СТРУКТУРИРАНА ОД ВОЗРАСНИ АКТИВНОСТ ЗАСНОВАНА НА ИСПИТУВАЊЕ

Кој: деца на возраст од 3 до 6 години.

Што: Запознавање на децата со сите форми на вода и обезбедување искуство на различните видови дождови во секоја сезона. Во пролет дождот е слаб како роса и краток, на есен има поројни дождови кои можат да траат со денови, во лето краткотрајни дождови со грмежи, а во зима дождот се претвора во снег во студените облаци. Оваа активност им овозможува на децата да ја истражуваат водата со рикање и да развијат концепти и идеи за волуменот, капацитетот и својствата.

Како:

Симулирање на дожд - Наставникот првично го прави одредена подготовка. Потребни се неколку тапи за шишиња со дупки на нив. Некои плута треба да имаат мали дупки, други средни дупки, а други да имаат поголеми.

Се избираат неколку дрвја и шишето се користи за тестирање како изгледа дождот во пролет, лето, есен (роса, пороен дожд и силен дожд).

Децата исто така треба да набљудуваат како водата тече по секој лист, потоа како се апсорбира во земјата, како влегува во корените, како влијае на растението. Се забележува како секој дожд делува на листовите и на секое дрво, колку е натопена земјата.

Наставникот ги вклучува учениците во дискусија за големини и различни волумени, зајакнувајќи ја употребата на вербална комуникација.

Потоа ставаме коцки мраз на неколку места во различни купишта, за да симулираме снег и како се топи кога има голема количина и како се топи кога има малку.

Овде се објаснува колку дождот е корисен за растенијата за да можат да растат и се појаснува дека ако е загадена околината, земјата и воздухот, загаден е и дождот и тоа е штетно за растенијата, а потоа и за луѓето. Симулираме дожд со загадена вода за да покажеме дека и штети на животната средина.

“ — Наставниците кои го пробаа, рекоа:

Оваа активност може да даде можност да се промовира рано математичко учење што се занимава со различни волумени на вода додека симулира дождовна вода. Некои наставници избираат да стават контејнери наоколу и да собираат вистинска дождовна вода наместо да симулираат дожд.

“ — Наставниците кои го пробаа, рекоа:

Наставниците ја поврзаа оваа активност со интердисциплинарни цели за преземање мерења и ги водат учениците да користат различна опрема. Тие користеа различни контејнери, инки и шолји за да го подобрат искуството за учење додека ја собираа „дождовната“ вода.

ПРИРОДАТА НАШАТА УЧИЛНИЦА

ЛИВАДА, ШУМСКА ПОВРШИНА, ГРАДИНА, ПАРК СО РАЗНОВИДНИ РАСТЕНИЈА ЗАПОЧНАТИ ОД ВОЗРАСНИ, ПОЛУВОДЕНИ, ЦЕНТРИРАНИ ЗА ДЕЦА ИСТРАЖУВАЧКА АКТИВНОСТ АКТИВНОСТ ЗАСНОВАНА НА ИСПИТУВАЊЕ

Кој: Ова е однапред планирана активност предводена од воспитувач за деца помеѓу 3-6 години.

Што: · Запознајте ја надворешната училница во училишниот двор (најверојатно во парк) и сфатете што таа има да понуди. Проширете го вниманието на децата за надворешниот простор.

Кога: Активноста може да се води во текот на целата година, каде што е најдобро во пролет и лето да се бара цвеќе, а во есен и зима да се фокусира на лисјата наместо на цвеќињата.

Како:

За да биде успешен по природа, набљудувачот мора да стане тивок и да забави додека не може да ја согледа околината. Означете ја рутата што треба да ја следите, прво заедно, а потоа сами.

Побарајте од децата да се движат што е можно побавно. Ке ги откриете богатствата што ги обезбедува надворешната училница. На секоја станица, набљудувајте и именувајте што гледате (гранка, мов, шишарка, бобинки на грмушка, локва), што слушате (пеење на птици, крцкање снег, ветер), мириси што мирисате (на пример, кога мирисате на гранче) и што чувствувате со рацете (кога чувствувате стебло, шишар, камен, но можете да почувствувате и мраз или топлина од сонцето).

Децата потоа ја повторуваат рутата. Овој пат, сепак, секој ќе оди сам или во мали групи и на станица може да остане онолку колку што му треба. На крајот, разговарајте за тоа што му се случило на кого најмногу му се допаднало за време на набљудувањето.

“ — Наставниците кои го пробаа, рекоа:

Прошетката беше претворена во потрага по работи што ги поттикнаа детските желби за истражување. Децата покажаа зголемена мотивација за лов на нештата, подобрување на социјалните интеракции меѓу нив. Активноста даде можност да се вежбаат комуникациските и јазичните вештини на децата додека се зборува за текстури, мириси и бои. Наставник предложи да се користат картони со слики од работи што децата треба да бараат да ги најдат надвор.

“ — Наставниците кои го пробаа, рекоа:

Друг наставник предложи овој вид активност да се воведо во неделната програма со што учениците ќе забележат различни работи надвор, дури и ако поставките се во дворот на училиштето. Иако идејата е да се генерираат различни видови на списоци за пребарување за различно време, можеби според годишните времиња, друг наставник ја коментираше потребата да се оддалечи од структурирани списоци за пребарување со затворен крај и да се користат повеќе отворени критериуми за наоѓање работи.

РАКЕТА СО БАЛОН

СЕКОО ПСТАВКА НА ОТВОРЕНО, ИНИЦИРАНО ОД ВОЗРАСНИ, ЦЕНТРИРАНО НА ДЕЦА, КОМБИНИРАНО ТИМСКО ИГРАЊЕ: АКТИВНОСТ НА ИГРАЧИ БАЗИРАНА НА ИСПИТУВАЊЕ И АКЦИЈА

Кој: Деца од 3-6 години.

Каде: Надвор во природа или во училница.

Што:

Оваа активност е едноставна и забавна активност која покажува дека воздухот може да поттикне нешто.

Искуството покажува дека на децата им е потребна помош со делови од активноста, па затоа е погодна за малку помали групи.

Прикачете го едниот крај од низата/линијата на дрво или на друго. Седнете во спротивниот агол.

Исечете го свитливиот дел од сламата. Надувајте го балонот малку за да можете со две парчиња селотејп да го закачите приближно во средината на сламката.

Осигурајте се дека точките за отворање по должината на сламата. Навојте ја сламата на врвката/линијата со балонот што се отвора наназад. Внесете многу воздух во балонот. Чувајте ја врвката/чипка цврста. Ослободете го балонот.

Наставниците кои го пробаа, рекоа:

8 од 8 наставници даваат многу позитивни повратни информации за оваа активност. 1 од 8 наставници спомна дека треба да даде појасни упатства. Некои наставници ја испробале оваа активност во затворени простории, а други на отворено. оваа активност им помогна на децата да ги следат правилата на играта и го активира тимскиот дух, особено ако се испроба во групи. Децата се стекнуваат со емпириско знаење преку искуство за тоа што воздухот става нешто во движење. Активноста може да се засили со дискусија за тоа што може да се случи. Експериментирањето може да се засили со користење на повеќе балони со помалку и повеќе воздух.

ФИЛТРИРАЊЕ НА КАЛ ВОДА

**ВО СЕКОЈ НАДВОРЕШЕН АМБИЕНТ ИНИЦИРАН ОД ВОЗРАСНИ, БАЗИРАН НА ПРАШАЊА.
АКТИВНОСТ ЗАСНОВАНА НА ИСПИТУВАЊЕ**

Кој: Деца на возраст од 3-7 години

Каде: во природа или во училница.

Што и како:

Активноста започнува со наоѓање малку кал/песок.

Потоа наполнете една чаша до половина со вода.

Потоа со лажица земете земја во истата чаша и добро промешајте.

Ставете го филтерот за кафе во празна чаша. Споредете ја чистата вода пред и откако ќе помине низ филтерот. Дали забележувате некаква промена?

Разговарајте што мислите дека ќе се случи пред калта да се истури во филтерот.

Потоа испразнете ја водата во филтерот, но оставете дел од водата зад себе.

Ова е возбудливо да се набљудува.

Ставете ги теглите со остатокот од кал-водата и филтрираната кал вода една до друга.

Спореди:

Каков беше резултатот?

Зошто се случи ова?

Што останува во филтерот?

Дали филтрирањето ја прави водата уште почиста? Пробај.

“ — Наставниците кои го пробаа, рекоа:

Сите наставници кои ја пробуваат оваа активност, рекоа дека тоа им помогнало да започнат важна дискусија за чиста вода со децата и да го промовираат учењето за животната средина и природните науки. Ова е одлично за поттикнување интердисциплинарно учење. Сите наставници повторно ќе ја реализираат оваа активност.

“ — Наставниците кои го пробаа, рекоа:

Подобро е да користите повеќе чаши и да го испитате постепено-то дејство на чистењето на водата. Некои наставници ја проширија активната со пребарување на повеќе методи за филтрирање со децата. Погрижете се видот на почва и песок што ќе ги користите. Наставник препорача да им дозволи на децата да ставаат различни работи во чаши вода како ориз, камења и кал и да најдат различни начини за чистење на водата.

ЛОВАТ БУКВИ И БРОЈКИ

**ЛИВАДА, ШУМСКА ПОВРШИНА, ГРАДИНА – НА ОТВОРЕНО СО БОГАТИ РЕСУРСИ.
ИНИЦИРАНИ ОД ВОЗРАСНИ, НАСОЧЕНИ КОН ДЕЦАТА
ИСТРАЖУВАЊЕ АКТИВНОСТ**

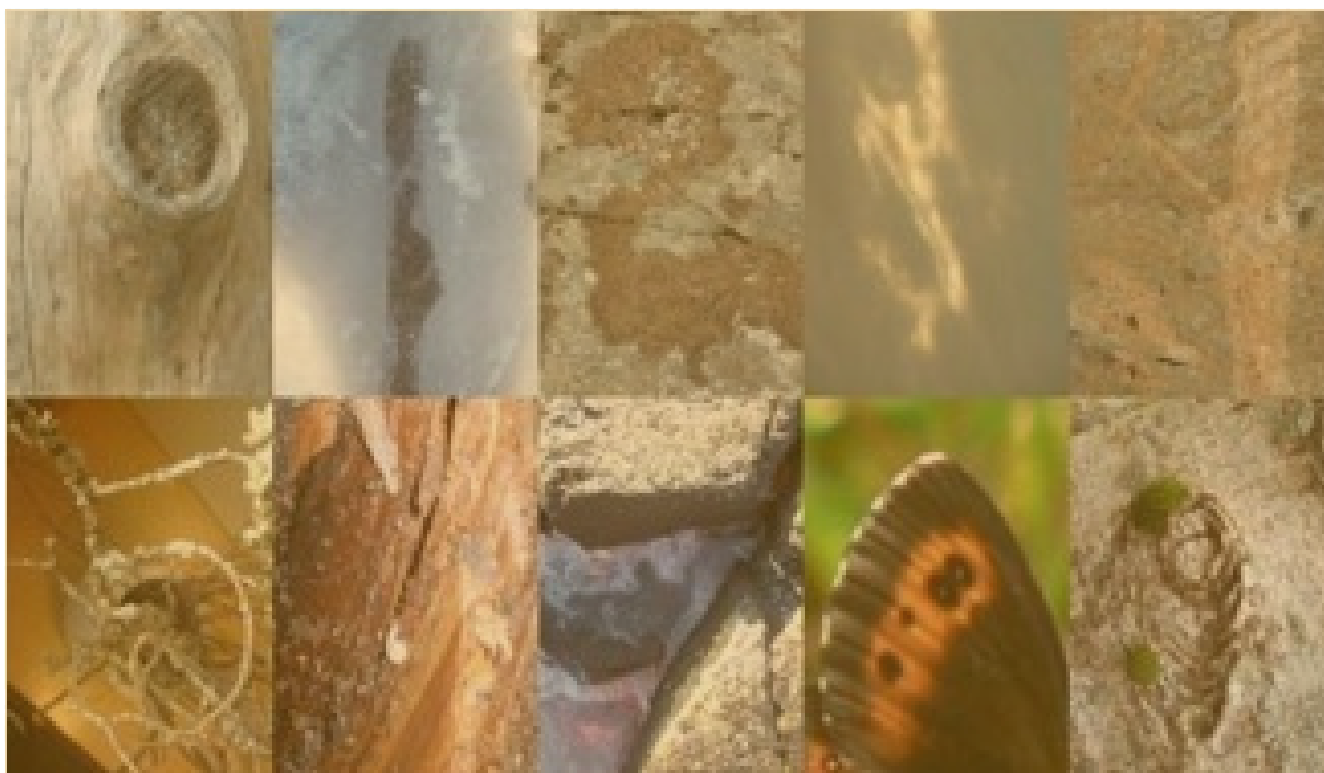
Кој: За деца 4+.

Што и како:

Комбинирајте ја прошетката во околината во шумата како прошетка наоколу во потрага по форми и дезени. Ако децата се на возраст кога учат симболични форми како букви и бројки, можете да генерирате картички или листови за лов за наоѓање обрасци слични на бројките. Можете да ги натерате децата да гледаат, па дури и да прават претстави на броеви или да бројат предмети или друг вид на обрасци и модели.

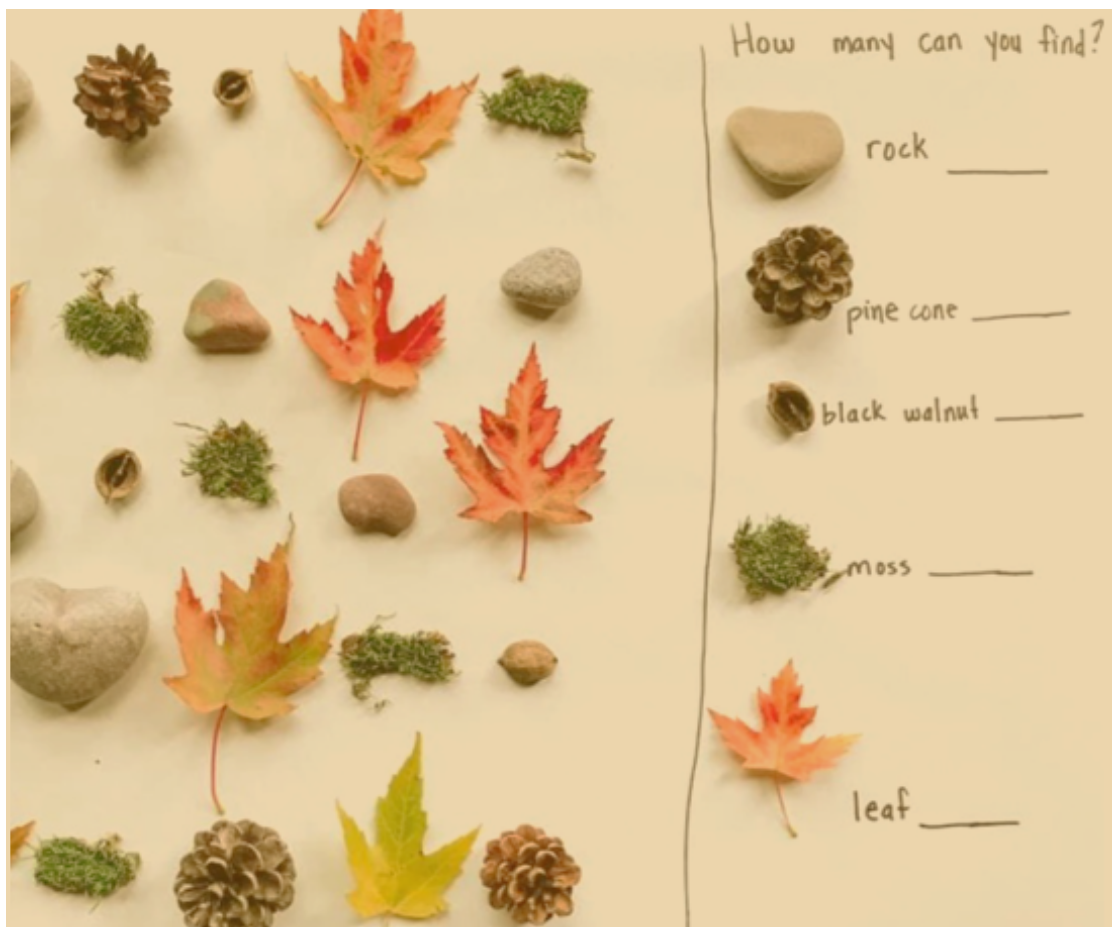
Можете да го комбинирате изгледот со фотографирање дигитална слика на облици во природата што личат на букви и бројки.

Користете ја вашата креативност и имагинација кога одите на лов. Можеби можете да најдете нешто што може да формира букви зборови?

“ — Наставниците кои го пробаа, рекоа:

Оваа активност е корисна за учење букви и бројки. Продолжението за учење направено од некои наставници беше промовирање на друг вид на препознавање на шаблони како повторување на обрасци во гранки и лисја, наоѓање геометриски форми во природата и, исто така, подредување и класификација на нештата според големината и боите. Некои наставници користеа материјали за да генерираат обрасци и модели.

ШЕПОТИТЕ ОД ДВОРОТ

**ANYWHERE - ПРЕДЛОЖЕНО ЗА БЕТОНСКИ ДВОРОВИ
КАДЕ ЗЕЛЕНИТЕ ПОВРШНИ СЕ ОГРАНИЧЕНИ СТРУКТУ-
РИРАНА АКТИВНОСТ ИНИЦИРАНА ОД ВОЗРАСНИ
ИСТРАЖУВАЊЕ АКТИВНОСТ**

Кој со кого: ова е насочена активност, иницирана од возрасни, но насочена кон де-тето. Можете да го пробате со постарите ученици 5 и погоре.

Вовед: Акустична перцепција:

Сите седат во круг околу центарот на подот. Користете парче облека за врзување околу очите. Потоа наставникот почнува да оди околу кругот блиску до учениците, застанува на одредена позиција и создава силен звук (т.е. плескање или свиреж). Побарајте од учениците да ги отворат очите и да кажат каде мислат дека сте стоеле кога сте го испуштале звукот, врз основа на нивната слух за потеклото на звукот (од каде).

Направете „звучна мапа“ на околината:

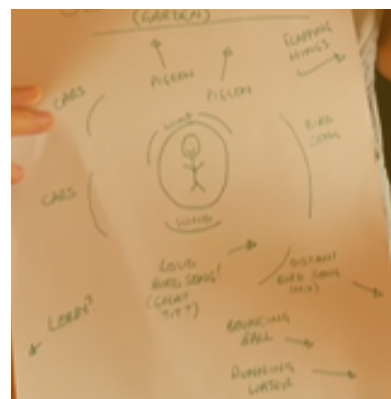
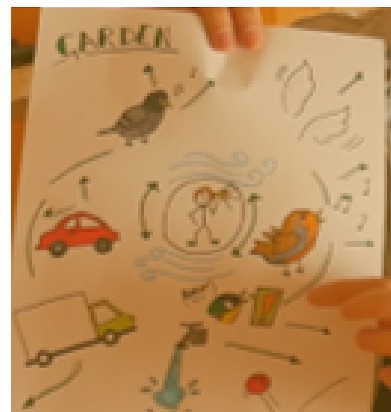
Звучната карта ви помага да се усогласите со природата и околината каде што жи-веее. За да направите звучна мапа, ќе ви требаат минимум ресурси: парче хартија, пенкала или моливи или боички, тајмер.

Дел 1 – мапирање на перцепирани звуци:

Замолете ги сите да најдат место за добредојде по соп-ствен избор и да седнат. На парче хартија, тие мора да се означат во центарот на хартијата.

Во период од околу 2 минути, замолете ги да ги затво-рат очите, да го концентрираат своето внимание на она што го слушаат и да почнат да забележуваат звуци спо-ред насоката каде што мислат дека звукот допира до нив во однос на нивната положба. Ова дава можност за географска дискусија за исток, запад, север и југ и хори-зонтот.

Може да развиете систем за тоа каде да ги ставите ети-кетите на хартијата во зависност од тоа колку далеку или блиску до вас се перцепирани изворите на звук или колку се гласни или ниски. На пример, ако звукот е навистина гласен, можете да го напишете или да го нацртате навистина голем. Како продолжение на почет-ната карта можете да ја нацртате наместо да пишувате. Откако ќе ги означите звуците, нивната релативна по-ложба и интензитет, споделете ги мапите со остатокот од групата и видете што можеби пропуштиле и напра-вете дискусија за сетилните набљудувања.

Дел 2 – проширување на картата: уредување:

Обидете се да ја збогатите вашата звучна мапа со уредување – поставување предмети и простори кои можеби во околината. На пример: можеби сте слушнале птичја песна, па тоа значи дека има некои дрвја наоколу (спуштете ги дрвјата). Или можеби сте слушнале луѓе како зборуваат или чекорат, тоа значи дека има тротоари или близок парк или кафуле итн, или пат како што има автомобили итн.

Потоа, прошетатајте се наоколу со учениците и движете се наоколу за да го видите приказот и да проверите што пропуштите и колку е точно нивното мапирање. Пробајте го ова користејќи цела групна дискусија. Користењето на звучна мапа на овој начин ни помага да сфатиме како нашата перцепција ни помага да ја истражуваме природата и како ја користиме нашата имагинација врз основа на нашите сетила.

“ — Наставниците кои го пробаа, рекоа:

Наставниците чувствуваа дека самите научиле нешто ново и морале да научат поинаков вид на сетилно учење. Некои наставници развија една голема звучна карта колективно на бетонски под со цртање со креда или користејќи боички со една голема хартија сите заедно наместо да имаат поединечни хартии по дете. Наставниците сугерираа дека оваа активност е подобро прилагодена за постарите деца кои се способни да ги следат упатствата, а не за децата на возраст под 5 години.

РЕФЕРЕНЦИ

Jetmarová, V. (2011). СПОРЕДБА НА НАЈДОБРИТЕ ПРАКТИКИ МОДЕЛИ ЗА БЕНЧМАРКИНГ, Проблеми на менаџментот во 21 век. стр 76-84. 10.33225/pmc/11.02.76. Преземено од 450-1391946429.pdf (oaji.net)

NEW ABC (2022). Може да се испорача 2.4. Изјава за репер за образовните практики засновани на ПАР. Преземено од NEW ABC

PandPAS (2019). Проектот PandPAS (Пред и пост – шеми на пристигнување). Преземено од проектот PandPas | Европска веб-страница за интеграција (europa.eu)

Попај, Џени и Робертс, Хелен и Соуден, Аманда и Петикру, Марк и Араи, Лиза и Роџерс, Марк и Бритен, Ники и Роен, Катрина и Дафи, Стивен. (2006). Упатство за спроведување на наративната синтеза во систематски прегледи: Производ од Програмата за методи на ESRC. 10.13140/2.1.1018.4643.

Канцеларијата на вицепремиерот во Обединетото Кралство (2004). Извештај од единицата за социјално исклучување: Ментално здравје и социјална исклученост. HL Deb, 662, стр.18-20WS. Преземено од Извештајот на единицата за социјално исклучување: Ментално здравје и социјална исклученост (Хансард, 14 јуни 2004 година) (parliament.uk)

„Светска банка. 2013. Годишен извештај на Светска банка 2013. © Вашингтон, ДЦ. <http://hdl.handle.net/10986/16091> Лиценца: CC BY 3.0 IGO.”

КОМУНИКАЦИЈА ОД КОМИСИЈАТА ДО СОВЕТОТ, ЕВРОПСКИОТ ПАРЛАМЕНТ, ЕВРОПСКИОТ ЕКОНОМСКИ И СОЦИЈАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТОТ НА РЕГИОНОВИТЕ СОМ(2003) 567 финале. Улогата на е-влада за иднината на Европа Microsoft Word - DGinfso-PE-COM_2003_567-Comm. eGovernment_EN_ACTE (europa.eu)

Co-funded by
the European Union

glow

АВТОРСКИ ПРАВА © 2023 ОД ПРОЕКТОТ GLOW

ПЕЧАТЕНИ ВО ЕУ

FREDERICK UNIVERSITY

SYNTHESIS
CENTER FOR RESEARCH AND EDUCATION

Caspae

STROM Z ŽIVOTA

